

Nr. 4 din 10.03.2021

**COMISIA DE ETICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
DIN CADRUL UNIVERSITĂȚII „DIMITRIE CANTEMIR” DIN TÂRGU-MUREȘ**

HOTĂRÂRE

Comisia de Etică a Cercetării Științifice din cadrul Universității „Dimitrie Cantemir” din Târgu Mureș, convocată de Președintele Comisiei, întrunită în data de 10.03.2021, a analizat documentele depuse de doamna masterand Fustos Vinte Getorgeta, înscrisă în anul II, la specializarea masterala „Psihologie clinică și tehnici de intervenție prin consiliere și psihoterapie”, a constatat că Proiectul de cercetare depus de solicitantă, având tema „Studiu corelativ dintre tipul de personalitate și percepția stresului provocat de pandemia COVID -19 la personalul medical din cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj”, conține scopul și obiectivele cercetării, metodologia cercetării, implicațiile etice și programarea etapelor de lucru.

Drept urmare, Comisia aprobă realizarea cercetării științifice „Studiu corelativ dintre tipul de personalitate și percepția stresului provocat de pandemia COVID -19 la personalul medical din cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj”, propusă de masteranda Fustos Vinte Georgeta în cadrul Serviciul de Ambulanță Cluj, în vederea elaborării lucrării de disertație, cu respectarea următoarelor condiții:

- obținerea acordului informat al persoanelor implicate în cercetare, utilizând formularul avizat de Universitatea „Dimitrie Cantemir” din Tîrgu-Mureș;
- respectarea implicațiilor etice ale cercetării, prevăzute în documentul solicitantei;

- transmiterea *online*, pe adresa de poștă electronică universitate@cantemir.ro, a avizului pentru desfășurarea cercetării, eliberat de Conducerea Serviciului de Ambulanță Cluj.

În acord cu dispozițiile Regulamentului Comisiei de Etică a Cercetării Științifice, aprobat în Ședința Senatului Universității „Dimitrie Cantemir” din Tîrgu Mureș din data de 29 septembrie 2020, prezenta hotărâre a fost luată cu majoritate de voturi. Nu au fost voturi împotrivă.

Președintele Comisiei de Etică a Cercetării Științifice,
prof. univ. dr. Camelia STANCIU

Secretar,
lect. univ. dr. Luminița ALBERT

**UNIVERSITATEA „DIMITRIE CANTEMIR” DIN TÎRGU MUREȘ
DEPARTAMENTUL DE PRACTICĂ
PROGRAMUL MASTERAL PSIHOLOGIE CLINICĂ ȘI TEHNICI DE
INTERVENȚIE PRIN CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE**

PROIECT DE CERCETARE

**Studiu corelativ dintre tipul de personalitate și percepția stresului provocat
de pandemia COVID -19
la personalul medical din cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj**

Avizat de investigatorul principal: Prof. Univ. Dr. Camelia Stanciu

Coordonarea științifică: Asist. Univ. Dr. Luminița Albert

Elaborat de investigator: Fustos (Vințe) Georgeta

ARGUMENT

Argumentul esențial adus acestei cercetări este actualitatea și problematica temei studiate. Pornind de la starea de pandemie existentă, situație care pentru majoritatea oamenilor a reprezentat ceva total neprevăzut și neașteptat, studiile au arătat faptul că există profesii care prezintă un risc crescut pentru atingerea unui nivel înalt de stres. Astfel, candidații cu șanse maxime la un nivel ridicat de stres sunt medicii și asistenții medicali din servicii de urgență.

În cercetarea de față s-a dorit să se analizeze relația dintre factorii de stres și personalitatea personalului medical din cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj, în condiții de pandemie COVID-19.

Medicii, asistenții medicali și alți profesioniști medicali angajați în domeniile esențiale de îngrijire a sănătății se confruntă zilnic cu provocări care pot duce la povară emoțională, culpabilitate personală pentru moartea pacientului și vătămări morale (Borges și colaboratorii, 2020; Greenberg și colab., 2020). Efectele vătămării morale asupra lucrătorilor din domeniul sănătății din prima linie au fost identificate ca un domeniu important de îngrijorare (Borges și colab., 2020 ; Greenberg și colab., 2020 ; Williamson și colab., 2020). Înțelegerea măsurii în care vătămarea morală a lucrătorilor din domeniul sănătății din prima linie contribuie la construcțiile de sănătate (de exemplu, oboseala compasiunii , epuizarea, și stresul traumatic secundar) este de o importanță critică pentru a dezvolta în mod eficient strategii de sănătate mintală bazate pe date care diminuează efectele leziunilor morale și promovează creșterea posttraumatică. Pandemia COVID-19 forțează angajații din prima linie să ia decizii medicale dificile care pot duce la vătămări morale. Înțelegerea măsurii în care medicii și asistenții medicali din serviciul de urgență suferă stări emoționale datorate stresului în timp ce lucrează în condiții de pandemie și înțelegerea modului în care aceștia reușesc să gestioneze acest stres corelat cu trăsăturile de personalitate, este de o importanță majoră pentru stabilirea măsurilor preventive și a intervențiilor informate, în caz de stres posttraumatic.

Lucrarea de față își propune să aprofundeze relația dintre percepția stresului și profilul de personalitate al medicilor și asistenților din serviciul de urgență . Focalizarea investigației va fi spre identificarea unui pattern de trăsături de personalitate și extragerea factorului comun, precum punerea în relație a acestuia cu modalitățile de a face față stresului sau dimpotrivă de a claca în confruntarea cu ei înșiși. Direcția urmărită este aceea a impactului colosal al manifestărilor emoționale asupra cadrului medical dornic de fi capabil să acorde primul ajutor profesionist, în condiții de stres, în contextul unei situații limită și cu multe necunoscute.

Înțelegerea măsurii în care nivelul de stres resimțit de lucrătorilor din domeniul sănătății din prima linie contribuie la construcțiile de sănătate (de exemplu, oboseală compasiune, epuizarea, și stresul traumatic secundar) este de o importanță critică pentru a dezvolta în mod

eficient strategii de sănătate mintală bazate pe date care diminuează efectele leziunilor morale și apariția unor tulburări legate de stres.

Cap.1 Scopul cercetării

1.1 Formularea coerentă a scopului cercetării.

Cercetarea de față își propune să investigheze relația dintre percepția stresului în condiții de pandemie COVID 19 și trăsăturile de personalitate utile pentru gestionarea sănătoasă a stresului, la personalul medical din cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj.

Cap. 2 Obiectivele și ipotezele cercetării

2.1. Obiectivele cercetării

Obiectivul general

În studiul de față mi-am propus să evaluez relația dintre percepția stresului în condiții de pandemie corelat cu trăsăturile de personalitate, identificarea unui pattern de trăsături de personalitate și extragerea factorului comun, precum și punerea în relație a acestuia cu modalitățile de a face față stresului sau dimpotrivă de a claca în confruntarea cu ei înșiși

Obiective operaționale:

Obiectiv 1 – evaluarea nivelului de stres la colectivul de asistente medicale ales pentru studiu.

Obiectiv 2 – evaluarea nivelului de stres la colectivul de medici ales pentru studiu.

Obiectiv 3 – evaluarea și validarea profilului de personalitate a subiecților

Obiectiv 4 – identificarea modului în care personalitatea intervine în producerea și inducerea/autoinducerea stresului și menținerea lui.

Obiectiv 5 – identificarea trăsăturilor de personalitate care ajută la gestionarea stresului

2.2. Ipotezele cercetării

Pentru realizarea acestui studiu am avut următoarele ipoteze de lucru:

Ipoteza 1 – personalul medical, care lucrează în serviciu de urgență în perioada de pandemie cu un nivel înalt de responsabilitate a actului medical, vor avea un nivel de stres ridicat.

Ipoteza 2 – medicii, care lucrează în cadrul Serviciului de Ambulanță cu un nivel înalt de responsabilitate a actului medical, vor avea un nivel mai ridicat de stres comparativ cu cadrele medicale medii care lucrează în același sistem de urgență

Ipoteza 3 – personalul medical care lucrează în cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj, în regim de urgență, dispun de trăsături de personalitate care facilitează adaptarea la stresul profesional.

Ipoteza 4 – trăsăturile de personalitate adaptative sunt prezente preponderent la anumite de personalitate

Cap. 3 Metodologia cercetării

3.1. Designul cercetării

Această cercetare a avut ca punct de plecare ideea că personalul medical care lucrează în linia întâi, în cazul pandemiei Covid – 19, sunt supuși unui nivel ridicat de stres la locul de muncă, fapt ce duce la necesitatea ca aceștia să dispună de trăsături de personalitate care să faciliteze adaptarea la stres.

În acest studiu variabilele independente sunt reprezentate de factorii de personalitate (Extraversiunea/ Energia, Amabilitatea/ Acceptarea, Conștiinciozitate, Nevrotismul, Deschiderea spre experiență), iar variabila dependentă este reprezentată de stresul ocupațional.

3.2. Participanții

Lotul experimental, este format din personalul medical (medici de medicină de urgență și asistente medicale) toți provenind din aceeași instituție medicală, Serviciul de Ambulanță Cluj, unde își desfășoară activitatea în ture, în sistem de urgență.

3.3. Instrumente de cercetare

Metodele de investigație:

Colectarea datelor va fi realizată cu ajutorul chestionarelor de tip creion hârtie, într-o singură sesiune de aproximativ 60 de minute, în grupuri de maxim 10 persoane, în spații care respectă regulile de distanțare socială. Pe durata întregii sesiuni, toți participanții și cercetătorul vor purta echipamentul de protecție, pentru prevenirea îmbolnăvirii cu COVID-19.

Datele vor fi colectate în lunile februarie — martie, anul 2021, în cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj.

Instrumentele de măsurare utilizate:

3.3.2. BFQ-2ES (Big Five Questionnaire-2)

Acest chestionar, conținând 156 itemi, oferă posibilitatea de a dispune de un sistem de clasificare și descriere a personalității creat pe baze științifice și are o importanță crucială pentru cercetarea științifică și uzul curent în psihologi clinică, școlară și organizaționale.

Modelul Big Five include cinci mari factori de personalitate care permit o clasificare a personalității. Primul factor este Extraversiunea/ Energia, cel de-al doilea este Amabilitatea/

Acceptarea, al treilea poartă denumirea de Conștiinciozitate, al patrulea factor este Nevrotismul, iar ultimul este Deschiderea spre experiență.

3.3.3 PCF – Formularul Clinic de Personalitate

PCF este un instrument menit să ofere informații referitoare la trăsăturile de personalitate disfuncționale și la tulburările de personalitate conform DSM-5. Este dezvoltat pentru a fi aplicat atât pe populație normală, cât și pe o populație clinică.

26 trăsături / fațete de personalitate disfuncționale conform DSM-5 (scale clinice primare) – Caracterul anxios, Deprimarea, Persistența negativă, Anxietatea de separare, Submisivitatea, Timiditatea, Labilitatea emoțională, Ostilitatea, Anhedonia, Retragera socială, Aplatizarea afectivă, Evitarea intimității, Suspiciunea, Manipularea, Duplicitatea, Grandomania, Insensibilitatea, Căutarea atenției, Impulsivitatea, Asumarea de riscuri, Lipsa de responsabilitate, Perfecționismul rigid, Distructibilitatea, Excentricitatea, Experiențe stranie și credințe bizare, Dereglări cognitive și perceptivă;

5 dimensiuni de personalitate disfuncționale conform DSM-5 (scale clinice derivate) – Emoționalitatea negativă, Detașarea socială și emoțională, Dezinhibiția, Antagonismul și Psihoticismul.

3 tendințe psihopatologice majore (scale clinice derivate) – Probleme comportamentale (externalizate), Probleme emoționale (internalizate), Probleme cognitive;

4 scale de evaluare a nivelului de funcționalitate/disfuncționalitate a personalității – Identitate difuză, Scopuri problematice, Deficit empatic, Intimitate problematică;

10 tulburări de personalitate (TP) clasice – TP evitantă, TP dependentă, TP obsesiv-compulsivă, TP paranoidă, TP schizotipală, TP schizoidă, TP histrionică, TP narcisistă, TP borderline, TP antisocială;

6 scale de validare (identificare a protocoalelor distorsionate) – Răspunsuri cu frecvență redusă, Răspunsuri inconsecvente, Amplitudinea autodezvăluirii, Distresul resimțit, Răspunsuri dezirabile, Răspunsuri defensive.

3.3.4 Scala de percepție a stresului.(Perceived Stress Questionnaire)

Stările și reacțiile psihice consecutive confruntării cu situații de pierderi, amenințări sau tracăsări au fost identificate prin chestionarul Perceived Stress Questionnaire, elaborat de Levenstein și colab.(1993). Conform autorilor, chestionarul este un instrumentar relevant în stabilirea nivelului de stres perceput.

Scala cuprinde 30 de itemi ce descriu posibilitatea reacției emoționale și mintale la solicitări ce excedă capacitățile de răspuns ale persoanei.

Sarcina subiectului este de a încerca una din cele patru variante de răspuns (în care cifra 1 înseamnă "aproape niciodată nu au această stare", iar cifra 4 "aproape întotdeauna simt astfel"). Pentru 8 din 30 de itemi, cota dată de subiect se inversează (1,7,10,13,17,21,25,29). Scorul cuprins între 120 și 30 permite încadrarea subiectului în una dintre cele trei categorii: stres redus, stres moderat, stres intens.

Cap. 4 Implicațiile etice ale cercetării

4.1. Asumarea principiilor etice

Toate etapele cercetării sunt ghidate de principiile generale formulate de Asociația Americană de Psihologie (APA): binefacerii și evitării răului, fidelității și responsabilității, integrității, justiției și cel al respectării drepturilor omului și demnității umane.

Acest proiect de cercetare va fi supus analizei de către Comisia de Etică a Consiliului Cercetării Științifice care acordă Viza de Etică în Cercetare (Viza Etică). Ulterior primirii avizării, studiul va fi monitorizat de către coordonatorul lucrării de disertație.

Prin asumarea și respectarea principiilor de etica cercetării, ce se reflectă în a asigura respectul ființei umane, beneficiile și dreptatea distributivă subiecților cercetării, investigatorii cercetării se obligă să asigure echilibrul studiului, care implică date despre subiecți umani și să ofere toate posibilitățile de documentare științifică la zi.

Cercetarea implică riscuri la nivel minim, care vor fi monitorizate și controlate de către investigatori și sunt echilibrate cu beneficiile pe care le pot avea toți participanții și cu dezvoltarea cunoștințelor din punct de vedere științific.

4.2. Validitatea legală a studiului

În vederea respectării și garantării normelor de etică și deontologie ale cercetării, cercetare „Studiu corelativ dintre tipul de personalitate și percepția stresului provocat de pandemia COVID -19 la personalul medical din cadrul Serviciului de Ambulanță Cluj ", se va realiza cu respectarea legislației interne și a cadrului normativ al Consiliului European, respectiv cu prevederile:

Legii nr. 17/ 2001 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicina, semnată la Oviedo, în 1997 și a Protocolului adițional la Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, referitor la interzicerea clonării ființelor umane, semnat la Paris, în 1998;

Legii nr. 190/ 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor);

Legii nr. 682/ 2001 privind ratificarea Convenției pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, adoptată la Strasbourg, în 1981 ;

Legii 206/ 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare;

Codului deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;

Codului de etică și deontologie profesională a personalului de cercetare-dezvoltare;

Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor);

Directiva 2001/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 1995 privind bunele practici clinice.

4.3 Protejarea subiecților vulnerabili în cercetare

Derularea studiului nu implică derogare de la respectarea valorilor științifice, etice și umane. Investigatorii au evaluat implicațiile preluării datelor referitoare la caracteristicile individuale și psihosociale ale participanților.

Fiind vorba despre un studiu cu subiecți umani, cercetătorul va stabili un acord clar și corect cu subiecții, anterior participării lor, prin care să clarifice obligațiile și responsabilitățile fiecăruia.

Cercetătorul are obligația de a respecta toate promisiunile și angajamentele incluse în Consimțământul informat, validat prin semnarea de către subiect. Un exemplar al Consimțământului informat și al Formularului de acceptare a participării la cercetare vor rămâne la subiectul cercetării, un set la cercetător/investigator, iar un set va fi depus la Serviciul de Ambulanță Cluj.

Cercetătorul va respecta libertatea individuală a subiectului și posibilitatea de a se retrage din studiu în orice moment. Fiecărui subiect al cercetării i se va explica faptul că datele vor fi prelucrate de către investigator, care va asigura măsurile de protejare a confidențialității — etapă asigurată înainte de obținerea Consimțământului informat și a Formularului de acceptare. Pentru o mai bună protejare a datelor cu caracter confidențial, la finalizarea colectării de date, acestea

vor fi transpuse, în mod codificat în programul SPSS, realizându-se o bază de date cu privire la subiecții studiului, cu ajutorul căreia vor fi realizate analizele statistice pentru investigarea variabilelor mai sus menționate.

Studiul se realizează prin colaborarea dintre Serviciul de Ambulanță Cluj și Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, din cadrul Universității "Dimitrie Cantemir" din Tîrgu Mureș.

4.4 Validitatea științifică a studiului

Cercetarea va fi condusă, astfel încât să producă rezultate benefice în domeniul științific, ce nu se pot obține prin alte metode de studiu.

Procesul de schimbare a anumitor comportamente disfuncționale și procesul de restructurare a personalității, poate fi blocat sau îngreunat de anumiți factori, cum ar putea fi expunerea la condiții de stres prelungit în condiții extreme, motiv pentru care este necesară investigarea acestora. Din acest motiv, rezultatele cercetării au potențialul de a produce beneficii directe oferindu-le un ghid spre cunoaștere personală dar și strategii de combatere a efectelor negative ale stresului pe care să le aplice personalizat.

Cap. 5 Validitatea protocolului de cercetare

Se va oferi o atenție sporită prelucrării informațiilor referitoare la datele personale ale subiecților studiului, acest proces fiind realizat cu respectarea prevederilor Legii nr. 190 din 18 iulie 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), adoptată de Parlamentul României.

Personalul de specialitate și investigatorii, indiferent de nivelul la care se implică în cercetare, se obligă să asigure confidențialitatea și anonimatul datelor referitoare la fiecare persoană inclusă în studiu. Datele vor fi codificate, astfel încât să nu poată fi identificată persoana privată de libertate, fiind o metodă de diminuare a riscurilor la care ar putea fi expusă imaginea persoanei. În acest fel, riscurile la care este expusă persoana privată de libertate sunt minime, în raport cu beneficiile pe care le poate dobândi cercetarea științifică.

Datele vor fi colectate de către psih. clinician Fustos Georgeta, în calitate de investigator.

Datele inițiale, cele prelucrate și finale (organizate în baza de date constituită) nu vor fi utilizate în alt scop, decât cel al cercetării/ studiului menționat. Menționăm faptul că asigurarea confidențialității datelor, prelucrarea ce include centralizarea și codificarea se va realiza de către investigator.

Fiecare subiect va primi un cod de identificare — în cadrul unui sistem unic asigurat de investigatori pentru a-i proteja identitatea și a-l folosi în locul numelui subiectului, alături de celelalte date referitoare la acesta.

Baza de date centralizată și codificată va fi transformată în programul SPSS, iar ulterior va fi accesată, utilizată și prelucrată în vederea elaborării Lucrării de disertație.

Rezultatele finale obținute din acest studiu sunt proprietatea Universității „Dimitrie Cantemir” din Tîrgu Mureș și vor fi utilizate numai în scop științific.

Instituții partenere:

Serviciul de Ambulanță
Cluj

Universitatea Dimitrie Cantemir din
Tîrgu – Mureș
Facultatea de Psihologie și Științele Educației